2e Jaargang No. 1 - November 1946

'verwisseling van volgorde.

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

RONDOM DE ZWAKZINNIGENZORG

Toe nu toe hebben we steeds behandeld de opvoedkundige zijde van het zwakzinnigenvraagstuk en nog onderschrijven we voor 100 % de stelling, dat elk zwakzinnig kind recht heeft op een voor hem geeigend onderwijs, ook zelfs in deze tijden en we zouden het toejuichen, wanneer aan uitbreiding van het onderwijs aan „Zorgenkinderen" gevolg kon worden gegeven.

Behalve echter een opvoedkundige zijde, zijn aan het vraagstuk der zwakzinnigen verbonden een medische en een maatschappelijke kant.

Dat onder de misdadigers velen zwakzinnig zijn, is bekend en begrijpelijk, want de zwakzinnige mist geheel of ten dele de intellectuele remmen, welke voor misdaad kunnen behoeden en daarenboven is het geestelijk defect dikwerf niet louter een intelligentiedefect, doch vertoont de zwakzinnige dikwijls ook primaire ethische tekortkomingen.

Zo vond bijv. Bonhoeffer onder 181 bedelaars en vagebonden, die reeds vóór hun 29e jaar crimineel waren 31 % niet twijfelachtige zwakzinnigen; terwijl Postma onder de 377 meisjes, die van 1906 tot 1915 in de tuchtschool werden opgenomen 112 zwakzinnigen vond of 29,7 %.

Alvorens over te kunnen gaan tot beantwoording van de vraag „the menace of the feeble minded?" moet eerst nagegaan worden, of het aantal zwakzinnigen, dat in onze samenleving geboren wordt al dan niet toeneemt. Een der nieuwste oderzoekingen op dit punt is het onderzoek van Mecklin, verricht teneinde de toename van het aantal zwakzinnigen in Ontario na te gaan gedurende de laatste 60 jaar. In de Eugenical News van 1934 vinden we het verslag van bovenbedoeld onderzoek gepubliceerd. De onderzoeker koos Ontario, omdat hij daar woont en het tijdperk van 60 jaar werd genomen, omdat gedurende die tijd de bevolking van Ontario verdubbelde (1.600.000 inwoners in 1871 en 3.400.000 in 1931). Hij berekende het aantal zwakzinnige patiënten per 100.000 inwoners en vond er in:

1871	123	op	de	100.000	inwoners
1881	130	„	„	100.000	„
1891	195	„	„	100.000	„
1901	270	„	„	100.000	„
1911	310	„	„	100.000	„
1921	339	„	„	100.000	„
1931	400	„	„	100.000	„

Ware het aantal geesteszwakken niet sterker toegenomen dan de bevolking in zijn geheel, dan zouden er in 1931 tweemaal zoveel patiënten zijn als in 1871 en hun aantal dus 2 × 2000 is 4000 bedragen in plaats van 13.200!

Het rapport van Lewis, naar aanleiding van het door hem in Engeland en Wales uitgebreide onderzoek, uitgebracht in 1929, komt tot de ontstellende mededeling, dat het % zwakzinnigen juist het dubbele bedraagt van het getal, dat in 1906 in Engeland gevonden werd, terwijl de verhouding tussen het aantal idioten, imbecielen en debielen nagenoeg dezelfde was, want in 1906 was die verhouding 6 : 18 : 76 en in 1929 5 : 20 : 75.

Dat de verhouding tussen het aantal idioten, imbecielen en debielen dezelfde gebleven is, wijst op een werkelijke toename van het aantal geestelijke achterlijken. Door een paar bijzondere omstandigheden (de betere hulpmiddelen bij de tellingen en de meer ingewikkelde verhoudingen in de maatschappij, welke tot spoediger mislukking leiden) kan men desnoods verklaren, dat het getal der gevonden debielen is verdubbeld, doch zij geven geen verklaring voor het feit, dat het getal der zoveel gemakkelijker op te sporen idioten en imbecielen eveneens verdubbeld is.

Lewis merkt op, dat het vinden van tweemaal zoveel achterlijken nog niet wil zeggen, dat er thans tweemaal zoveel achterlijken geboren worden, immers er zullen thans stellig meer in het leven blijven dan vroeger. De verschillende preventieve maatregelen op

het gebied van de lichamelijke volksgezondheid (moedercursussen, zuigelingenzorg, betere geneeskundige behandeling, verbeterde woningtoestanden) zijn natuurlijk ook de zwakzinnigen ten goede gekomen en hebben dus hun levensduur groter gemaakt. Een belangrijke factor wijst, volgens Lewis, erop, dat er werkelijk een toename is van het aantal geboren zwakzinnigen. Hij vond een duidelijk verschil in vóórkomen van zwakzinnigheid op het platteland en in de steden in die zin, dat het aantal zwakzinnigen op het platteland groter was dan in de steden en niet alleen wat de volwassenen betreft, doch ook, wat de kinderen betreft, terwijl de kinderen, zowel van het land als van de stad met dezelfde hulpmiddelen zijn onderzocht.

Dr. Herderschee zegt in zijn jongste werk ook: „Een relatieve en absolute toename van het aantal dergenen, die niet, of slechts door de hulp der in aantal steeds afnemende groep der normalen, tot een zekere graad van aanpassing aan het leven kunnen worden gebracht".

Het gevaar van „the menace of the feeble minded" schijnt dus wel degelijk te bestaan en over de tegen dit gevaar te nemen maatregelen is reeds een uitgebreide literatuur verschenen.

Na te gaan, in welke kringen van onze samenleving de meeste zwakzinigen voorkomen is interessant en gegevens van tal van onderzoekers staan ons hierbij ten dienste.

Lewis, reeds bovengenoemd, heeft zowel voor de volwassenen, als voor kinderen bewezen, dat onder de lagere kringen van onze samenleving meer zwakzinnigen voorkomen, dan onder de hogere kringen. Bijna 25 % van de door hem gevonden debielen, kinderen zowel als volwassenen, woonden in huizen, door hem als „very pool" gekwalificeerd.

A. J. Schreuder publiceerde in 1930 een door hem ingesteld onderzoek in ons land en vond onder een schoolbevolking van 854 leerlingen, afkomstig uit de mindere arbeidersbevolking en uit noodwoningbuurten, 4,46 % achterlijken en onder een schoolbevolking van 1058 leerlingen uit maatschappelijk betere kringen vond hij 1,60 % achterlijken.

Oort vond bij zijn onderzoek op Leidse scholen, dat het peil van de intellectuele aanleg bij de kinderen van welgestelde ouders in de regel hoger is dan bij de kinderen uit arme gezinnen.

In „Pais" van 1917 deelt Dr. Herderschee mee, dat Prof. de Boer zag, dat de verhouding van de jongens, die met en die zonder loffelijk ontslag de school verlieten bij zoons van timmerlieden gelijk was aan 3 : 2 en bij zoons van losse werklieden gelijk 1 : 2.

Ook buitenlandse onderzoekingen wijzen in dezelfde richting. In de tijd, toen in Amerika nog niet 1 % van de bevolking een geleerd beroep uitoefende, was van 43 % der geleerden de vader een gestudeerd man, terwijl in Bremen bleek, dat het aantal kinderen, dat op de scholen bleef zitten op scholen, waar geen schoolgeld gehevén werd, tweemaal zo groot was als op scholen, waar 20 Mark schoolgeld per jaar betaald moest worden. Dat de volwassen zwakzinnigen vooral onder de lagere kringen onzer samenleving gevonden worden is begrijpelijk; automatisch als het ware zakken de zwakzinnigen af naar het niveau, waar het leven het eenvoudigst is en dat is in de onderste lagen der maatschappij. Als we verder weten, dat Brugger in 80 %, Lokay in 70 % en Pleger in 84 % een endogene oorzaak voor de door hen onderzochte gevallen van zwakzinnigheid vond, dan blijkt daaruit wel, dat de allervoornaamste oorzaak toch de erfelijkheidsfactor is. In ons eigen land is op dit punt nog zo weinig onderzocht, zodat we volstaan moeten met buitenlandse gegevens. Gezien de bovenstaande cijfers, zal ook door deze omstandigheid het aantal zwakzinnigen in de onderste lagen der maatschappij het grootst zijn.

Verder dient er rekening gehouden te worden met het feit, dat het aantal kinderen per gezin toeneemt naarmate het maatschappelijk peil afneemt. Ook hieromtrent bestaan belangrijke gegevens, zowel hier te lande als in het buitenland.

Steinmetz vond onder een groep intellectuelen, dat de voortplanting in intellectuele kringen zeer veel geringer was dan bij een vorige generatie en dat zij verre overtroffen werd door die der lagere kringen.

Lenz vond in 1912, dat onder de beambten van de Posterijen met een leeftijd van tussen 55 en 60 jaar, het kinderaantal in doorsnee bedroeg:

bij de hogere beambten	2.2
„ „ middengroep	2.6 en
„ „ lagere beambten	3.9

Hij haalt ook aan een Engelse statistiek van Stevenson, waaruit we opmerken:

	Aantal geboren kinderen:	Overlevende kinderen:
Bovenste lagen en hogere middenstand	1.90	1.68
Lagere middenstand	2.41	2.05
Geschoolde arbeiders	2.79	2.32
Half geschoolde arbeiders	2.87	2.37
Ongeschoolde arbeiders	3.37	2.68

Lenz geeft verder de volgende berekening: Wanneer van twee evengrote bevolkingsgroepen, de leden der ene groep gemiddeld met het 25e jaar trouwen en per gezin 4 kinderen krijgen, de leden der tweede met 33 jaar trouwen en drie kinderen krijgen, dan zal na 100 jaar de verhouding dier twee groepen in plaats van 50 : 50 zijn 18 : 82.

„Vroeger bleef de voortplanting der niet aangepasten beperkt, doordat velen vroegtijdig te gronde gingen. Van de jongemannen viel een aantal als slachtoffer van het alcoholisme, van de meisjes werden vele prostituée, dus venerisch besmet en daardoor steriel. Wij willen een dergelijke natuurlijke, wrede selectie niet dulden. Door een speciale opvoeding, een buitengewoon onderwijs, trachten wij de zwakzinnigen tot een betere aanpassing aan onze samenleving te brengen; door de nazorg trachten wij hen te behoeden voor alcoholisme, vagebondage, misdaad en prostitutie. Maar wij moeten de consequenties van ons handelen eerlijk onder de ogen zien. Wie slechts getroffen wordt door onmiddellijk waargenomen leed, maar onberoerd blijft tegenover zoveel groter, niet onmiddellijk waargenomen leed, handelt niet humaan, maar sentimenteel.

Welke zijn dan die consequenties? Een relatieve en absolute toename van het aantal dergenen, die niet of slechts door de hulp der, in aantal steeds afnemende, groep van normalen tot een zeker graad van aanpassing aan het leven kunnen worden gebracht. Wij hebben al eerder opgemerkt, dat onze achterlijken vaak uit grote gezinnen afkomstig zijn; natuurlijk zal de kans, dat er van 12 kinderen, één zwakzinnig is, groter zijn, dan van 2 of 3, maar hiermede rekening houdend, blijkt het kindertal in gezinnen met zwakzinnigen toch ruim 60 % groter te zijn dan in andere." (Dr. Herderschee).

En zo, gaat Dr. Herderschee in zijn jongste werk voort ons voor ogen houdend het toekomstgevaar van een ongebreidelde voortplanting der zwakzinnigen.

En nu de therapie!

Laten we eerlijk bekennen, al is er periculum in mora, wij voor ons zien nog geen uitweg in deze moeilijke materie. Twee wegen tekenen zich voor ons af, sterilisatie en segregatie.

E. G.

De betekenis van de straf in de opvoeding

De opvoeder staat bij elk probleem, dat het kind hem stelt voor een tweesprong. Moet hij het kind zijn gang laten gaan of zal hij ingrijpen. Veel tijd tot nadenken heeft hij in de meeste gevallen niet. In de situatie tussen opvoeder en kind is direct handelen geboden. Niet-handelen, dus rustig de tijd nemen om over het conflict na te denken, misschien wel even een raad vragen of even in het „boekje" kijken, alsof we met een receptenleer te doen hebben, betekent in de opvoeding het niet aanvaarden van de verantwoordelijkheid voor het kind, dat hier voor ons staat. Handelen zullen we dus steeds moeten, maar het maakt een groot verschil uit of we zullen ingrijpen of het kind laten in de situatie, waarin het door eigen schuld of door een onbewust verkeerd handelen gekomen is. Handelen wil hier dus niet zeggen, maatregelen nemen, al zal dat in de practijk er wel vaak toe leiden. Handelen is stelling nemen tegenover het kind en tegenover de situatie, waar opvoeder en kind beiden in terecht gekomen zijn. En hieraan kan de meest bezadigde onder onze opvoeders niet ontkomen. Maar ook de impulsieve opvoeder, de cordate mens, die direct klaar staat met het nemen van zijn maatregelen blijft voor deze tweesprong even staan, wil hij tenminste niet vervallen tot een overschrijden van de grenzen, die hem als opvoeder gesteld zijn. In de opvoeding reageren, als tegenover een volwassen persoon, zijn eigen ergernis en misschien zelfs zijn kwade bui tegenover het kind laten meespreken, betekent zich stellen buiten het opvoedingswerk en behoeft hier niet genoemd te worden. Dit behoort tot de zelfopvoeding, die de volwassene in eigen verantwoordelijkheid moeten beoefenen.

Hoezeer alle opvoeden een handelen van den opvoeder tegenover het kind is, komt het duidelijkst tot uiting, wanneer het kind iets doet, dat naar de mening van den opvoeder niet behoort. Wanneer we het kind dus zullen moeten straffen. Nu zijn er altijd opvoeders, die menen het zonder straf in de opvoeding te kunnen stellen. En zij hebben volkomen gelijk ook. Maar het is een heel andere vraag of men in een bepaald geval een stapje dichter bij het beoogde doel van de opvoeding kan komen zonder het geven van straf, dan wel van tevoren vast staat, dat in de opvoeding straf verboden waar is. Wie bij de straf denkt aan de vele honderden schoolregels, aan de uren van eenzaamheid op een kamertje doorgebracht of zelfs aan de tikken, die zo royaal uitgedeeld zijn, houdt zich pas bezig met de uiterlijke „bijkomstigheden" van de straf. Hier gaat het er om ons af te vragen of het mogelijk zou zijn, de opvoeding geheel te laten voltrekken zonder een enkele straf, hoe licht ook. We menen, dat dit in de practijk niet zal kunnen en indien we de straf nader gaan bekijken ook niet zal mogen. Wie een kind wil opvoeden als ouder of als gezinsvoogd moet maatregelen nemen tot bescherming van het kind. Hierbij worden zijn vrijheden om te doen en te laten, die zijn, door hem nog te weinig beheerste strevingen, hem ingeven, door ons beperkt. Hier zullen we het kind dus moeten doen blijken, dat we in onze ernst als opvoeder de noodzakelijkheid van deze maatregelen willen handhaven. We willen het kind laten ingroeien in de samenleving der volwassenen. We willen het kind zich laten ontplooien tot een eigen vorm. Dit alles willen we in dienst stellen van de ontwaking van zijn besef van wat waardig voor den mens is en wat den mens onwaardig is. Daarbij weten wij, dat geen mens dit hoge doel kan bereiken zonder doorleefd te hebben het leed om de eigen onvolkomenheid, zonder het leed om de ontoereikendheid van de menselijke gaven. Zeker het grove, ons door anderen opgelegde leed kan den mens doen ondergaan. Maar het leed, dat we ons zelf aandoen, voelen we nadien als een gave, waardoor we ook als volwassene opnieuw zedelijk gegroeid zijn. Het is dit leed, dat de grond vormt voor de straf, die daardoor juist in de opvoeding niet te vermijden is. Elke straf brengt voor het kind leed mee. Maar de groei van den zedelijken mens kan dit leed niet ontberen. En wanneer we nu bedenken, dat wij de ons toevertrouwde kinderen bewust dit leed gaan toebrengen, dan zal het duidelijk zijn, dat de straf een groot kwaad kan zijn.

Doch zien we, het voorgaande indachtig, de fundamentele betekenis van het leed in de menselijke ontwikkeling, dan is de straf misschien wel het hoogste goed bij de vorming van de zedelijke zelfstandigheid van het kind. Zo gezien moet het U niet verwonderen, dat het kind in een uitzonderlijk geval om de straf komt vragen. Dan is het voor een ogenblik iets duidelijk geworden van de verstoring, die de verkeerde handeling gebracht heeft in de verhouding tot den opvoeder. Want dit is het kenmerkende in de strafsituatie. De straf begint daar, waar het kind zich bewust gaat worden van de aantasting van de band tussen hem en den opvoeder. En dit niet, omdat de opvoeder zich beledigd voelt in de overtreding van maatregelen, die hij of een andere aan het kind gesteld heeft, maar omdat het kind begrijpt, dat het niet voldaan heeft aan het in hem gestelde vertrouwen. Hiermee heeft de straf afgedaan met alle uiterlijke hulpmiddelen, die in een bepaald geval misschien niet te vermijden zijn. Maar deze „straffen" maken de zin van de straf niet uit. Indien U dit straffen wilt noemen, dan willen we graag erkennen, dat we niet moeten straffen. In elk geval zullen we sober moeten zijn in het nemen van maatregelen, die we liever bijkomende straffen zouden willen noemen. En nu blijkt ook, dat we bij de straf over alle middelen beschikken, die tegelijkertijd de middelen van de opvoeding zijn.

L. VAN GELDER.

DE JEUGDGEVANGENIS

Goede indrukken hebben leden van de Commissie van voorlichting in strafzaken in het arrondissement Haarlem opgedaan toen zij een bezoek brachten aan de Bijzondere Strafgevangenis voor jongelieden te Zutphen. Hoewel men met een strafgevangenis te doen heeft, kregen de bezoekers er een prettige gedachte, vooral daar zij gewend zijn de Haarlemse strafinrichting te bezoeken, waar een sombere stemming heerst. In Zutphen zijn immers frisse cellen met veel licht en lucht, waar de versiering sober is, maar die prettig aandoet en verder zijn er goed onderhouden werkplaatsen en verblijven.

Belangstellenden in het reclasseringswerk en zij, die zich het lot van de verwaarloosde jeugd aantrekken, moeten na een bezoek aan de inrichting tot de conclusie komen, dat daar wat goeds bereikt wordt. De jongens, die meestal langs de straat geslenterd hebben of als loopknecht gewerkt hebben, worden voor een vak opgeleid, krijgen een opvoeding en leren zich aanpassen in moeilijke omstandigheden. Geen wonder is het dan, dat zij na verloop van enige maanden geheel anders zijn geworden en wel zodanig, dat als zij in vrijheid worden gesteld, zij zich gemakkelijker in de maatschappij kunnen bewegen. Natuurlijk slagen niet alle jongens, maar veroveren zij een behoorlijke positie, dan is de maatregel, welke de rechter heeft opgelegd bij wijze van straf, een uitmuntende te noemen.

Het regiem in de jeugdgevangenis is ingesteld op opvoeding en op sociale aanpassing, welke aangekweekt wordt in gemeenschappen.

Daarom zijn gevallen zonder uitzicht niet op hun plaats. Dergelijke jongemannen drukken immers het peil van de inrichting omlaag, ten nadele van de overige gedetineerden. Ook behoren in deze gemeenschap niet thuis jongemannen met afwijkingen en lichamelijk sterk invalide personen.

De jeugdgevangenis is voornamelijk bestemd voor personen, die minder uit hun aanleg dan wel in verband met een ongunstige omgeving of ongunstige omstandigheden tot onsociaal gedrag en allengs tot ernstige of herhaalde criminaliteit zijn vervallen in een zodanige graad, dat met een korte vrijheidsstraf of een voorwaardelijke veroordeling niet kan worden volstaan, terwijl anderzijds, gezien hun persoonlijkheid, nog gegronde hoop mag worden gekoesterd, dat zij in de toekomst blijvend tot nuttige leden van de samenleving zullen kunnen groeien, indien zij in deze omgeving vertoeven en in een sfeer worden gebracht, welke gericht is op de opvoeding en sociale aanpassing.

Hoe wordt het doel in deze inrichting bereikt? Het regiem is opgezet in de richting van een progressief stelsel, beginnende met afzondering, welke over gaat in steeds verder gaande gemeenschap. De jeugdgevangenis heeft behalve een strafklasse drie gewone klassen. De eerste dient als observatieklasse. Tijdens zijn verblijf wordt een onderzoek ingesteld naar de geestelijke, intellectuele en physieke toestand van den jongenman en verder wordt zijn geschiktheid voor één der vakken van arbeid bepaald. Na enige tijd werkt hij overdag, maar buiten de arbeidsuren woont hij cellulair. In de tweede klas worden de jongemannen in de gemeenschap gebracht voor bepaalde doeleinden. Langzaam klimt hij op, waarbij het stelsel van het verkrijgen van „gunsten" (roken in de leeszaal, gebruik kop en schotel, boekenkeuze enz.) wordt toegepast. De gunsten bedoelen prikkels te zijn, om hen aan te moedigen door hun best te doen, tenslotte de hoogste gunst te bereiken, n.l. bevordering naar de derde klas.

In de laatste klas bestaat gehele gemeenschap met dien verstande, dat de jongemannen alleen 's nachts in een kamer moeten verblijven. De maaltijden, de arbeid e.d. geschieden in groepsverband, verder kunnen de jongemannen een bezoek brengen aan de leeskamer, waar tijdschriften zijn neergelegd en op enkele avonden bestaat er gelegenheid voor ontspanning. Ook wordt er aandacht besteed aan zang, muziek en gymnastiek in groot verband. De jongens uit de derde

De reclassering

Nadat, nu ruim 125 jaar geleden, het Nederlands Genootschap tot Zedelijke Verbetering van Gevangenen zijn zegenrijke werk in ons land begon, heeft het vele tientallen jaren geduurd, voordat deze tak van sociale zorg zich heeft bevrijd van de verstarring in ouderwetse en overwonnen begrippen en gewoonten, waaraan elk apparaat na verloop van jaren ten prooi valt.

Het jaar 1915 is voor het reclasseringswerk van groot gewicht geweest. De uitbreiding van de voorwaardelijke veroordeling en der voorwaardelijke invrijheidstelling met de invoering van een nieuwe reclasseringsregeling schiepen de voorwaarden naar een reorganisatie van opzet en aanpak van het werk. Met dankbaarheid mag worden vastgesteld, dat de toen geopende mogelijkheden op ruime wijze zijn gebruikt. Wij laten een opsomming van feiten, waaruit de sterke ontwikkeling van het reclasseringswezen sedert 1915 blijkt, achterwege, omdat we aannemen, dat onze lezers daarvan het voornaamste wel weten.

In beginsel is toen het filantropisch element op de achtergrond geschoven, ten bate van het inzicht, dat sociale overwegingen aan modern reclasseringswerk als grondslag behoren te liggen. Dat de praktijk zich hierbij direct heeft aangesloten, zouden we niet durven beweren. Toch zijn er voldoende aanwijzingen, dat een „doorbraak" in de denkbeelden heeft plaats gevonden.

Met dat al is de reclassering in ons land geworden tot een belangrijk stuk werk, dat — al moge de organisatie hier en daar wat te wensen overlaten — gezien mocht worden. Betere opleiding van de ambtenaren, minder verbrokkeling in een eindeloos aantal reclasseringsverenigingen, verdringing van dilettantisme, het zijn enkele wensen van het lijstje, dat elk onzer in 1940 bij zich droeg. Maar dat neemt de algemene goede indruk niet weg.

Toen is de oorlog gekomen met de heilloze invloed van de Duitsers, die ook dit werk niet ongeschonden

klas maken des Zondags in de omgeving wandeltochten en het is zelfs toegestaan in groepsverband aan wandeltochten van verenigingen deel te nemen. Fraaie prijzen zijn reeds gewonnen en in de inrichting tentoongesteld. Op een terrein achter het gebouw kan gevoetbald worden en af en toe komen elftallen uit Zutphen op bezoek. Ook hebben de jongens een maandblad, waarin het leven van het gesticht beschreven wordt.

Zodra men van mening is, dat de opvoeding en aanpassing een bruikbare grondslag opgeleverd schijnen te hebben voor herplaatsing in de maatschappij, wordt een voorwaardelijke invrijheidstelling overwogen. Door een eigen dienst worden de jonge mensen aan een passende werkkring geholpen. Uit de praktijk is gebleken, dat de meesten nuttige leden der maatschappij zijn geworden.

In het kort hebben wij het een en ander meegedeeld over de opvoeding en de inrichting. Zij, die er meer van willen weten in verband met hun positie in het maatschappelijke of sociale leven, kunnen een bezoek aan de jeugdgevangenis brengen, waartoe de gelegenheid bestaat. Verwacht mag worden, dat ook zij goede indrukken zullen opdoen.

nieuwe banen

hebben gelaten. Ook een opsomming van de aangerichte stoffelijke en geestelijke vernielingen laten wij achterwege.

Als de bevrijding komt, ziet het reclasseringsapparaat er gehavend uit. Grote achterstand in het executeren van vonnissen en detentie van politieke delinquenten leiden tot overvolle gevangenissen. Talrijke medewerkers zijn aan de arbeid ontvallen, of getrokken naar bezigheden, die directe afdoening vragen.

Nu we bijna anderhalf jaar verder zijn, is niet veel verbeterd. Er is gebrek aan bekwame en toegewijde celbezoekers, vele justitiële ambtenaren zijn het directe en vruchtbare contact met de reclassering ontwend; de vernieuwing van de reclasseringsraden, die reeds vóór de oorlog in uitzicht was gesteld, laat nog steeds op zich wachten.

Onlangs heeft het Departement van Justitie getoond, met een forse greep de wagen uit het slop te willen halen. In Utrecht is, onder leiding van den jongen, sympathieken, nieuwen inspecteur der Reclassering, mr. Tjaden, een vergadering gehouden, waarin belangwekkende mededelingen zijn gedaan over de plannen voor de naaste toekomst.

Deze komen hierop neer, dat in alle arrondissementen reclasseringsraden zullen worden gevestigd, die in de regel uit niet meer dan 9 leden zullen bestaan. Onder deze leden zijn enkele ambtelijke vertegenwoordigers van de rechterlijke macht en overigens zijn zij vertegenwoordigers van de diverse instellingen.

Deze raden krijgen een schier onbegrensd arbeidsterrein. Territoriaal begrensd tot het gebied van het arrondissement, kunnen en moeten zij hun werkzaamheden uitstrekken tot alles, wat de reclassering aangaat. Niet alleen dus celbezoek, Voorwaardelijke Invrijheidstelling en Voorwaardelijke Veroordeling, ook de nazorg en de gehele voorlichtingsdienst zullen zij te behartigen krijgen. Daarnaast dienen zij stimulerend werkzaam te zijn en regelend en ordenend daar, waar zulks in de verhouding tussen de instellingen nodig mocht blijken. Er is — zo zei mr. Smits, secretaris van het Centraal College, ter vergadering, „er is geen onderdeel van het reclasseringswerk denkbaar, dat niet tot de taak van de Raden zal behoren."

Het spreekt vanzelf, dat waar het gehele voorlichtingswerk in de Reclasseringsraad zal opgaan, bezoldigde ambtelijke hulp niet kan worden gemist. Aan elke Raad zullen dan ook één of meer ambtenaren worden verbonden.

Uiteraard worden uitgebreide voorschriften gegeven, over de wijze van rapporteren en over de procedure, die de behandeling der zaken heeft te volgen. Bespreking daarvan kunnen wij hier achterwege laten.

Voor vandaag is het genoeg, met vreugde vast te stellen, dat de inzinking ten einde schijnt te zijn en dat de reclassering in ons land in nieuwe banen zal worden geleid. Of en in hoeverre het gelukken zal, de wagen op gang te krijgen en vaart te geven, zal er van afhangen, of voldoende werkers in ons land klaar staan om de nieuwe mogelijkheden te gebruiken.

Hier ligt een mooi werkterrein, ook voor de leden van onze Stichting. Op verschillende gronden is besloten, dat wij ons nog niet als zelfstandige reclasseringsinstelling aanmelden, maar onze leden kunnen toch volop aan de slag gaan. Er is samenwerking met het Nederlands Genootschap tot Reclassering (onlangs aldus gedoopt) en de Ned. Ver. tot Afschaffing van Alcoholhoudende Dranken. Dit zijn erkende instellingen, die organisatorisch de weg voor onze mensen openen. Het is gewenst, dat onze leden, die op dit gebied activiteit ontplooien, zich plaatselijk — binnen het raam van onze Stichting — tot een afzonderlijke sectie „reclassering" formeren.

We laten het bij deze algemene aankondiging. Als de zaak vaster vorm heeft aangenomen, komen we erop terug.

H. PLOEG Jr.

Dagboekblaadjes

DE V.A.B. EN HET NATUURLIJKE KIND.

Ter verklaring van dit opschrift: V.A.B. betekent vermogens-aanwas-belasting, het natuurlijk kind is dat wat buiten-echt is geboren, in de wandeling ook wel „onecht" geheten.

Nu zult u misschien vragen welk verband er kan bestaan tussen genoemde belasting en dit kind. Eerlijk gezegd wist ik het ook niet tot het ogenblik dat ik de persverslagen las over de vergadering der Tweede Kamer, waar genoemde V.A.B. aan de orde was. Onze bekwame — zij het veel omstreden — minister van Financiën moest vele aanvallen pareren, welke werden gericht in de vorm van amendementen. Eén dezer amendementen nu leerde me wat natuurlijke kinderen, zij het later gewettigd, maar dat is toch niet echt, met die V.A.B. te maken hebben. Een Kamerlid stelde voor in de berekening van de kindertoeslag bij deze belasting het natuurlijk-wettelijk-erkende-kind uit te sluiten. De Minister nam dit voorstel direct over. Naar bleek om discussie en vooral technische moeilijkheden te vermijden en..... omdat het financieel noch voor de schatkist noch voor de betrokkenen enige wijziging brengt. Want deze kin-

deren — i.c. hun verzorgers krijgen de bijslag toch op grond van de pleegouderbepalingen. Welk belang is er dan mee gediend deze kinderen, die het toch ook al moeilijk hebben door het stempel dat zij — **onschuldig** — op zich dragen, bij deze financiële kwestie weer eens te discrimineren?

Wel, naar ik meen geen ander, dan dat het Kamerlid zijn mede-parochianen duidelijk moest doen blijken, dat hij het dogma dat men onder elkaar belijdt **(en dat niemand hen zal betwisten!)** ten koste van onschuldige kinderen manmoedig verdedigt en zelfs weet op te dringen aan niet-geloofsgenoten. Al is het dan maar via „het slijk der aarde" en met opoffering van de zo zeer beleden barmhartigheid.

Ik voor mij bewonder die „overwinning" niet en heb me verheugd dat er tenminste één Christen is geweest, die op humanitaire overwegingen het amendement bestreed en ik geef hier uiting aan de hoop en de verwachting, dat bij een komende gelegenheid zich enige Humanisten zullen aansluiten bij de bestrijding van een enghartig dogmatisme, dat ook hier slechts in schijn het heilig huwelijk beschermde.

Bescherming van het huwelijk is thans stellig nodig, ook door ons Humanisten. Dit alleen reeds terwille der altijd ergste en onschuldigste slachtoffers van mislukking, de kinderen. Hoger dan de financiële en politieke techniek, hoger vooral dan het clericale dogmatisme stellen wij de menselijke waardigheid en **de mogelijkheid elk kind een volwaardige plaats in de gemeenschap te geven.**

Ook dat is een positieve bijdrage tot de zedelijke verheffing!

BOUWWERK OF KINDEROPVOEDING?

In de advertentiekolommen van diverse dagbladen valt m'n oog op het vetgedrukte woord:

Opzichter.

Ik denk dus te maken te hebben met de oproep van een bouwonderneming voor sollicitanten. Let er verder niet op.

Vandaag zie ik echter ook in een weekblad de advertentie-zin: „Wordt gevraagd:

inwonend hoofdopzichteres"

Dit zal wel niet voor een bouwwerk zijn, dus lees ik de hele advertentie. Hij is van een „inrichting" (nee geen strijkinrichting, maar een voor opvoeding van kinderen). Ik grijp ook nog eens naar één der dagbladen. M'n vermoeden is juist: de gevraagde „opzichter" moet, evenals z'n vrouwelijke collega, niet bij een bouwwerk solliciteren maar in dezelfde „inrichting" kinderen opvoeden. De eisen die daarvoor worden gesteld in hun verhouding tot het aangeboden salaris, vooral van den „opzichter" noteer ik nu maar niet in mijn dagboek. Dit om de bouwkundige opzichters niet te beledigen met m'n veronderstelling dat de oproep voor hun branche was.....

Maar wel noteer ik: zou het niet mogelijk en nuttig zijn in het maatschappelijk werk meer passende namen in te voeren en daarbij tevens uniformiteit te betrachten? In de Kinderbescherming alvast iets voor de Bond tot Kinderbescherming die reeds meer lofwaardige initiatieven nam?

DE STEM DER KINDEREN.

Vandaag een gesprek gevoerd met een goeien kennis, die op bezoek kwam. Over de politieke delinquenten en hun vrijlating. Of hij ook niet een „licht geval" onder toezicht zou willen nemen, vroeg ik hem, zijn menselijke hulpvaardigheid kennende. Maar hier deed ik een vergeefs beroep. „Hoe of ik er bij kwam hem dit te vragen, want ik kende toch z'n politieke overtuiging?" Ik wist toch wel hoe hij over dat tuig dacht! En: „van jou begrijp ik ook niets, jij was het toch ook niet met de vrijlatingen eens en de wijze waarop." Hij was bepaald nijdig en voegde me verder toe: „maar ja jullie reclasseerders (dit op een toon van: „onnozele-suffe-stakkers") jullie willen ze natuurlijk weer helpen een plaatsje te krijgen in de maatschappij vanwege jullie sociale plicht, de barmhartigheid en al die onzin meer." Hij wilde kwaad weglopen maar ik wist hem te bewegen nog wat te blijven en later heb ik hem geantwoord en gezegd:

— Beste vriend — ik denk politiek nog net zo over die vrijlatingen en vooral de uitvoering ervan als eerst. In mijn politieke partij en op andere wijze is er wel gelegenheid daarvan getuigenis af te leggen." „Veel zemelen over barmhartigheid, och daaraan, dat weet je wel, heb ik niet zoveel behoefte. Het recht dat wel eens zoek was in deze zaak, trekt me dan nog meer aan." Sociale plicht, zei je, ja die vooral is het welke ons hier moet leiden en vóór alles: menselijkheid."

„Ja maar", wilde m'n goeie kennis interrumperen.

„Ik weet wat je zeggen wilt vriend: „deze onmensen zeker nog menselijk behandelen ook!" „Dat de werkelijke onmensen gestraft worden — en streng, daarover zijn we het wel eens.

„Maar het gaat ons — reclasseerders — in de eerste plaats om de sociaal-ontspoorden, de misleidden. Wij weten samen toch wel dat onze niet-zo-heel-voortreffelijk ingerichte maatschappij een groot stuk schuld heeft. En dan vooral vriend: de kinderen, waar jij — dat weet ik — heel veel van houdt. Een kind dat lijdt kun jij niet zien. En hoeveel onschuldige kinderen lijden hier niet? Toen jij in het concentratiekamp der Gestapo zat, vroeg jouw kind niet aan haar moeder: „waar is die goeie vaderlander", maar: „waar is vader en wanneer komt-ie nu thuis?"

Zo vragen het nu weer de kinderen van duizenden vaders: „waar blijft vader" en niet: „waar is die vuile N.S.B.-er?"

Kinderen kunnen — welk een geluk voor hen en ons — nog niet in politieke categorieën en vijandschap denken, tenzij wij volwassenen het hun leren."

Vriend, de stem van die kinderen roept ook ons: „Moeder waar blijft vader?"

Ik vraag jou: luister ook naar die stem en help die vader als hij geen bewuste misdadiger is en vrij gelaten wordt. Uit sociale plicht — ja!"

Zo sprak ik tot dien goeien kennis. Nee direct gemeld voor toezicht heeft hij zich nog niet. Maar ik weet zeker dat hij zal nadenken over die vragende kinderstemmen en wie weet komt hij van overpeinzing tot daad. Een daad van — o zo noodzakelijke — oprechte en eenvoudige menselijkheid. Waarvan ik meen waar te nemen, dat onze wereld wel een beetje nodig heeft.

WAAROM OOK GEEN JONGEREN?

Als lid van het Humanistisch Verbond lees ik met veel belangstelling het maandblad daarvan. Blij in no. 7 een opwekking te lezen tot deelneming aan toezicht op politieke delinquenten. Niet omdat dan misschien de georganiseerde Humanisten ook een radiobedankje van den Minister krijgen....., net als de kerkgenootschappen („Humanitas" is niet jaloers hoor, hoewel ze vele toezichthouders(sters) inschakelde en reeds sedert September '45 mondeling en schriftelijke propaganda voor deze arbeid maakt). Maar om het besef dat in deze ook dit volksdeel hier een taak heeft.

Vanzelfsprekend achten we dat zo min mogelijk versnippering van krachten plaats heeft en met Stichting „Humanitas" wordt samengewerkt waar zulks mogelijk is. Daarover dus geen notitie in m'n dagboek.

Het viel me echter op, dat bij voorkeur boven 35-jarigen gevraagd worden.

Zeker: veel ervaring en levenswijsheid is nodig bij

dit soort werk. Maar is het toch niet verkeerd de indruk te wekken, dat alleen boven-35-jarigen geschikt zijn? Ook al spreekt de oproep dan van „in het algemeen".

Ik meen dat in bepaalde en wellicht zelfs in veel gevallen het inschakelen van beneden-35-jarigen zeer gewenst en nuttig kan zijn. B.v. bij het toezicht op jongeren. Is het niet denkbaar dat een jong delinquenten-gezin het **vertrouwen** (allereerste voorwaarde voor elk **goed** toezicht!) krijgt van een ook jong „goed" gezin? Men is psychologisch op elkaar afgestemd door gelijke behoeften, wensen etc. en kan elkaar daardoor reeds steunen waar ouderen dit soms niet meer kunnen.

Vooral denk ik aan onze jeugdleiders(sters), zo tussen 23 en 35 jaar. Zitten hier niet vele geschikte krachten onder, die hun jeugdwerk kunnen combineren met, ja dienstbaar maken aan hun toezicht? De geschikte jeugdgevallen (de dossiers uit de jeugdkampen wijzen de weg!) zouden zelfs bij voorkeur hier terecht kunnen komen. Is overleg met de jeugdbeweging hier niet geëigend (N.J.G.?)

Hier is in het algemeen ook een gelegenheid de gewenste verjonging aan te brengen, zonder uitschakeling natuurlijk van de onmisbare oudere krachten, in het corps van vrijwillige sociale werkers(sters).

Wie ook die algemene 35-jarige bepaling heeft gemaakt: laat men deze herzien en als er dan al een grens moet komen, deze te stellen op 23 jaar (stemgerechtigd). In elk geval dient toch de man of de vrouw te komen die past voor dat geval.

Zo ergens dan hebben we bij dit sociale werk geen behoefte aan liniaaltjes-voorschriften. Nergens spreekt de wisselende levenspractijk zo mee als juist hier.

Onze vrienden van het Hum. Verbond zullen deze kameraadschappelijke aantekening zeker als zodanig aanvaarden. Temeer waar zij, dit bij twijfel aan objectiviteit, komt van een boven-35-jarige.

OM DE ARBEIDSMAKKER EN BUURTGENOOT.

Na het vertrek van mijn kennis uit een der vorige blaadjes, zette ik mijn lectuur voort, waar ik juist aan bezig was toen hij op bezoek kwam. Merkwaardig, dat ik net op een bladzijde van het boekje, dat ik lees, een zin aantrof die ik mijn bezoeker nog graag ter overdenking had meegegeven.

Nu schrijf ik deze zin maar in mijn dagboek en ik vraag u lezer(es)(of u het ook niet een geschikte gedachte **en** opwekking tot handelen toe schijnt voor allen, die aarzelen bij de vraag of er een sociale gemeenschapsplicht is te verrichten.

Hier is de zin die mij trof:

„Een gemeenschap (echter) bestaat slechts daar waar ieder de medeverantwoording voor allen blijft dragen en haar niet met een „uit het oog uit het hart" van zich af kan schudden zodra de arbeidsmakker of buurtgenoot van weleer in de bajes is verdwenen".[1])

De schrijver hiervan, Jef Last, heeft meen ik, met Job, een hekel aan stichtelijk-doende wandteksten en nadrukkelijk liefdadigheidsvertoon. Als on-sentimenteel en reëel uitgangspunt voor onderling sociaal hulpbetoon „van mens tot mens" — ook nu — zit er veel in deze opvatting over gemeenschap. Aan ons de taak veel arbeidsmakkers en buurtgenoten daarvan te doen blijken en te overtuigen! JOB.

N.B. Het bekende duiveltje ter zetterij liet me ter inleiding tot deze blaadjes in het Sept. no. schrijven: „het zijn geen blaadjes uit een ongewoon dagboek." De opmerkzame lezer(es) zal begrepen hebben dat hier moest staan: geen gewoon dagboek.

---

[1]) „Een Socialistische Renaissance". Uitg.: J. W. Breughel. 1945.

INGEZONDEN

M.H.,

Naar aanleiding van het artikel „Dagboek-blaadjes" in het September-nummer van „Humanitas" zou ik het volgende willen opmerken.

Inderdaad kan een uitzending van een nuchter opsporingsbericht door de Politie op den gewonen, menselijk denkenden luisteraar een pijnlijke indruk maken. vooral als het kinderen van nog geen 16 jaar betreft. En het is ook volkomen begrijpelijk, dat de mededeling van de ontvreemding van een simpel gouden kettinkje van de „mevrouw" enigszins cru aandoet, vooral omdat dit kleinood inmiddels weer terecht is.

Maar in het algemeen ligt de oorzaak van het uitzenden van een dergelijk bericht veel dieper. Ik ken persoonlijk het betreffende bericht niet, weet niet welke Commissaris de opsporing verzocht en weet natuurlijk ook niets van de geschiedenis van het meisje. In de practijk echter worden dergelijke berichten eerst dan door de radio uitgezonden in ernstige gevallen en als alle andere middelen gefaald hebben. Het is b.v. zeer goed mogelijk, dat het meisje, dat in het betreffende bericht bedoeld wordt, reeds sedert weken van huis is, omgang heeft met verschillende jonge mannen, misschien militairen, reeds eerder van huis weggelopen is, wellicht wordt voor geslachtsziekte gevreesd, kortom er kunnen in zo'n geval allerlei zeer ernstige factoren in het spel zijn, die niet vermeld kunnen worden in het zakelijke opsporingsbericht. De vermelding van het verdwenen kettinkje werd vermoedelijk alleen gedaan uit juridische overwegingen. In de practijk kan het uiterste middel van een radio-bericht bij zeer moeilijke gevallen soms succes hebben, terwijl het ook niet geheel uitgesloten is, dat de betrokken minderjarige reeds van te voren wist, dat haar opsporing openbaar zou worden verzocht, indien zij zich niet tijdig aanmeldde.

Door het koude, bijna wrede opsporings-bericht kan de luisteraar pijnlijk worden getroffen, maar als het bericht zou worden doorgegeven met vermelding van redenen en verdere omstandigheden, zou er een „chronique scandaleuse" uitgezonden worden, die in verband met de sensatie-lust van het publiek volkomen onverantwoord zou zijn.

Hoogachtend,

A. E. ROSENDAHL.

A. E. Rosendahl, Inspectrice van Politie,
Feithlaan 5, Driehuis.

EEN **VERHEUGEND** BESLUIT

Op Maandag 23 September j.l. vond de huishoudelijke vergadering van de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming plaats. In deze vergadering werden belangrijke besluiten genomen.

In de eerste plaats zal de Nederlandse Bond voortaan worden een federatie van Bonden van Kinderbescherming; een federatie van Bonden, d.w.z. dat er verondersteld wordt, dat er is een bond voor de R.K. Kinderbeschermingsorganisaties, een bond voor de Protestants-Christelijke, maar ook een bond voor de Humanistische.

Voor de Humanistische verenigingen ontbrak tot dusver deze bond. Namens onze Stichting durf ik gerust uit te spreken, dat wij gaarne bereid zijn aan de medewerking tot het tot stand komen van een dergelijke bond onze steun te verlenen. Een samengaan ook van deze organisaties, die niet gerekend kunnen worden tot de R.K. en de Prot.-Chr. lijkt ons zeer gewenst.

Het tweede besluit dat op de vergadering van de Nederlandse Bond werd genomen, was misschien nog belangrijker. Immers aangenomen werd het voorstel, dat de Nederlandse Bond zal inrichten een Centraal Bureau. Wij hopen van harte, dat het Centraal Bureau erin mag slagen, om inderdaad aan de particuliere organisaties voor kinderbescherming die voorlichting en die leiding te geven, die in het verleden zo dikwijls ontbrak en in verschillende kringen zo van harte gewenst werd. Met algemene stemmen werd dit voorstel aanvaard. Wij hopen, dat het met aller steun uit zal kunnen groeien tot een orgaan, waaraan de behoefte zolang gevoeld werd.

DE TWEEDE JAARGANG

Nu ik het November nummer van „Humanitas" verzorg, word ik het me ineens bewust: ons orgaan begint met zijn tweede jaargang.

Gewichtig is dit feit niet, maar toch, wie zal het den redacteur kwalijk nemen, dat hij op dit ogenblik even achterom ziet? Twaalf nummers zijn er reeds verschenen en als ik zo de verschillende nummers doorzie, ja..... dan merk ik achteraf fouten op, dan weet ik dat er nog vragen en wensen zijn, maar dan ben ik toch ook onze medewerkers dankbaar, die allen, belangeloos, hun bijdragen voor ons blad afstonden.

Een jaar geleden verscheen ons orgaan, dank zij vooral het werk van Boetje. Hij was het, die altijd er maar weer op uittrok en er eindelijk in slaagde, papier te verkrijgen. Niemand was meer verheugd dan hij, toen ons eerste orgaan van de pers kwam. Wij hadden de werkzaamheden verdeeld, hij was de man van de techniek en zou de „opmaak" verzorgen. Het afdelingsnieuws was mede zijn terrein. Jammer genoeg heeft hij maar kort zijn medewerking kunnen verlenen. Al spoedig werd hij ziek en bleef ik in eenzaamheid achter. Niet, dat zijn belangstelling verminderde, hij leefde en leeft fel mee en ik weet, dat hij popelt van verlangen, om weer aan de slag te gaan.

Of ons blad aan zijn opdracht heeft voldaan, ik weet het niet volkomen. Het is moeilijk objectief tegenover eigen werk te staan. Is, zo vraag ik mij wel eens af, „Humanitas" niet te technisch? Is het niet te veel afgestemd op den maatschappelijken werker met enige ervaring. Geeft het voldoende voorlichting voor den beginneling? Is het eenvoudig genoeg geschreven?

Ziehier enige vragen, die rijzen. We beseffen, sommige artikelen waren heel moeilijk, maar aan de andere kant, waren ze met wat toelichting onbegrijpelijk? Bespreken de afdelingsbesturen de inhoud met de vrijwillige medewerkers en medewerksters?

We weten, we schrijven voor een publiek van heel gemengde samenstelling. Ons orgaan wordt gelezen door vakmensen, we stellen dat op prijs, maar we willen ook bij niet-vakmensen belangstelling wekken voor het maatschappelijk werk.

Nogmaals de vraag: Slagen we daarin?

We hopen, dat onze lezers, die wensen hebben, ons deze kenbaar willen maken. Ook critiek vernemen we gaarne. Het oordeel van onze afdelingsbesturen horen we wel op de algemene vergadering van onze Stichting, die op 30 November en 1 December gehouden wordt.

De eerste jaargang is beëindigd, met de tweede jaargang vangen we aan. Onze medewerkers danken we hartelijk voor hun medewerking en ook voor de nieuwe jaargang vertrouwen we op hun hulp.

Op de trouw van onze abonné's rekenen we. Wie zich voor de nieuwe jaargang wil abonneren, verzoeken we ons dit ten spoedigste te willen berichten.

Slechts enkele nieuwe abonné's kunnen we inschrijven.

P. C. F.

VELSEN, 10 October 1946.

Wie de jeugd redt, redt de maatschappij

Er is nog veel werk te doen. Voor honderden en honderden kinderen moet nog plaats in gezinnen gezocht worden.

We hebben een organisatie met contactpunten over het gehele land verspreid. We geloven, dat onze afdelingen erin zullen slagen, geschikte gezinnen voor deze kinderen te vinden. Onze Stichting kan, volgens de bepalingen van de Stichtingsacte, als voogdij-instelling optreden.

We zijn klaar, om dit werk voor deze categorie van kinderen, kinderen wier ouders uit de ouderlijke macht ontzet zijn, die zo dringend hulp nodig heeft, aan te vangen. Het enige wat ons remt, is gebrek aan geld.

Elke maand verschijnen 2500 nummers van „Humanitas", ons blad telt veel meer lezers. Al onze lezers vinden dit werk dringend noodzakelijk. Men heeft ons verweten, dat we met deze arbeid nog niet zijn begonnen. Mag ik een voorstel doen?

5 December nadert. De dag der verrassingen. Al onze lezers willen op die dag iets doen voor het misdeelde kind. Welnu, wij vragen van ieder, die dit blad leest, *een extra bijdrage van één gulden.* Dit kan, dit moet!

We verwachten een stroom van postwissels, adres: „Humanitas", Frederiksplein 46, Amsterdam-C.; motto: VOOR HET MISDEELDE KIND.

Wie wil gireren: stort op postgiro 13500 ten behoeve van Stichting voor Maatschappelijk Werk, gemeentegiro Amsterdam S. 602.

Wij garanderen, als deze oproep slaagt, dan beginnen we onmiddellijk!

Het resultaat van deze oproep wordt gepubliceerd. Vrienden, een concreet doel! *f 1,* als extra bijdrage voor het misdeelde kind!

Besturen van afdelingen, we rekenen op Uw steun en medewerking.

WIE DE JEUGD REDT, REDT DE MAATSCHAPPIJ.

Bij voorbaat dank!

P. C. F.

N.V. DE ARBEIDERSPERS • AMSTERDAM